

A

1611

—

—

|||.

—

13. 268

Unicum Szabó K. 1058

CATECHESIS

Minor,

D. MARTINI LU-
THERI

Latine & Ungarice.

LEUTSCHOVIA.

TYPIS SAMUELIS BREVERI

Anno, MDC. LXVII.

•••••

13268

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./

QUO PACTO
 Pædagogi suos
 pueros Decē Præ-
 cepta simplicissimè
 docere debeant.

A' Tiz-parantsolat.
Miképpen a' Tselé-
des ember az ő Háza né-
pének azt egyigyűven
elide adgya.

PRIMUM
 Præceptum.
 Non habebis De-
 os alienos coram
 me.

ELSŐ PARAN-
tsolat.
Ne legyenek tenéked
idegen Istenid én elő-
sem.

Quid hoc sibi vult?
 Responso.
Debemus Deum su-
pra omnia timere &
diligere, & illi soli
confidere.

Mitsoda ez?
 Felelet.
 Mindeneknek fö-
 lőtte félünk, szeret-
 nünk kell az Istenet, és
 csak ő benne biznunk

SECUNDUM
 Præceptum.
 Non assumes no-
 men Domini Dei
 tui in vanum.

MÁSODIK PA-
rantsolat.
A' te Uaadnak Iste-
nednek nevét heában
vegyed.

Quid *A* *Mi-*

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
 /314.ig.j./

DECEM

Quid hoc sibi vult?

Responſio:

Debemus Deum timere & diligere, ne per nomen eius maledicamus, iuremus, incantemus, mentiamur aut dolis fallamus. Sed in omni necessitate illud invocemus, adoremus & cum gratiarum actione laudemus.

TERTIUM.

Præceptum.

Memeto, ut diem sabbathi sanctifices

Quid hoc sibi vult?

Debemus Deum timere & diligere, ne divinos sermones eius & verbum contemnamus. Sed ut sanctum reputemus, libenter audiamus & discamus.

Quar-

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretnünk kell az Istét, hogy az ō nevében ne átkozodgyük, esküdgyünk bájollyuk, hazudgyuk avagy tsalogassunk: hanem minden szükségünkben azt segítségül hívjuk, imádgyuk, és háládással ditsirjük.

HARMADIK PARANTSOLAT.

Innepet szentely.

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretnünk kell az Istent, hogy a' Prædicationot és az ō igéjét meg ne utálljuk: hanem azt szentül tartjuk, örömet hallgassuk és meg-ranulljuk.

Ne-

PRÆCEPTA.

QUARTUM

Præceptum.

Honora Patrem tuam & Matrem, ut benè sit tibi, & sis longævus super terram.

Quid hoc sibi vult?

Responſio:

Debemus Deum timere & diligere, ne Patres & Dominos nostros contemnamus, neque ad iram commoveamus: Sed honore afficiamus morem geramus, illis serviamus, amore eos prosequamur, & magnificiamus.

QUINTUM

Præceptum.

Non occides.

Quid hoc sibi vult?

Responſio:

De-

NEGYEDIK PARANTSOLAT.

rantsolat.

Atyádat és Anyádat tiszteljed hogy jól legyē dolgod, és nyomas legy ez földön.

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretnünk kell az Istent, hogy mi a' mi szüléinket és Urainkat meg ne utálljuk, haragra ne indítsuk: hanem tiszteljük őket, néki-ek szolgálynk, engedgyünk, szeressük és bősülljük.

EÖTÖDIK PARANTSOLAT.

rantsolat.

Ne ölly.

Mitsoda ez?

Felelet:

A 3

Fél-

DECIMUM

Debemus Deū timere & diligere, ne vita proximi nostri incommodemus, aut agrē faciamus: Sed illum adjuvemus & promoveamus in omnibus vita necessitatibus.

SEXTUM

Præceptum.

Non Mœchaberis.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Debemus Deum timere & diligere, ut castè & pudicè vivamus, in verbis ac operibus, & unusquisq; suam conjugem amet & honoret.

SEPTIMUM

Præceptum.

Non furtum facies.

Quid

Félnünk és szeretünk kell az Istent, hogy felebarátunkat az ő testében meg ne sértjük avag' bántjuk, hanem meg segéllyük őtet, és oltalmazzuk minden testi szükségében,

HATODIK PARANTSOLAT.

rantsolat.

Ne paráználkodgyál.

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretünk kell az Istent, hog' tisztán és jámborul éllyünk, mind szólalunkban s' mind tselekedetinkben, és kiki mind az ő házasárját szeresse és tisztelje.

HETEDIK PARANTSOLAT.

rantsolat.

Ne lopj.

Mi:

PRÆCEPTA.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Debemus Deum timere & diligere, ne proximo suam pecuniam aut bona sua auferamus, neq; falsis mercib' aut imposturá ad nos pertrahamus: Sed demus operam, ut illius opes conserventur, & ejus conditio melior reddatur.

OCTAVUM

Præceptum.

Nō loqueris contra proximū tuum falsum testimoniū.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Debemus Deū timere & diligere, ne proximum falsis mendaciis involvamus, pro-

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretünk kell az Istent, hogy felebarátunknak pénzét avag' mátháját mi el ne vegyűk, se hamis áruval és kereskedéssel miénkét ne tegyűk: Hancem az ő életére való értékét jobbetani és megőrizni igyekezzük.

NYOLTZADIK PARANTSOLAT.

rantsolat.

te Felebarátod ellen hamis tanú ne légy.

Mitoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretünk kell az Istent, hog felebarátunkat hamisan bé ne adgyuk, vá-

da

A4

dol

DECEM

damus, traducamus, dollyuk, el-árullyuk, aut infamia aliqua af- tsufollyuk, avagy rá- ficiamus: Sed illum ex- galmazzuk: Hanem, cusemus, aliquid boni mentsük-meg őtet, ő de eo loquamur, omnia felőle jót szollyunk, in meliorem partem, és mindent jóra ma- interpretantes, gyarázzunk.

NONUM

Præceptum.

Non concupisces domum proximi tui.

Quid hoc sibi vult? Responſio:

Debemus Deum timere & diligere, ne hereditatem vel domum proximi dolo male captemus, & suspitione recti nostris facultatibus adjungamus: Sed datur opera sedulo, ut ista proximo diligenter custodiantur.

DE.

KILENTZEDIK parantsolat.

Ne kívánnjad Felebarátodnak házáat.

Mitsoda ez?

Felelet:

Félnünk és szeretnünk kell az Istent, hog' felebarátunknak földét avag' házáat tsalárdul, avagy az igaznak valami szine alatt, hozzánk ne vonnyuk: Hanem hogy annak meg-tartására ő néki segítségel és szolgálattal legyünk,

Ti.

PRÆCEPTA.

DECIMUM

Præceptum.

Non desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia, quæ illius sunt.

Quid hoc sibi vult? Responſio:

Debemus Deum timere & diligere, ne à proximo uxorem, servos, ancillas, vel pecudes suas, abalienemus, aut abstrahamus: Sed illos adhortari oportet ut maneat & suum officium diligenter faciant.

Quid autem summatim dicit DEVS de his præceptis omnibus?

Responſio:

Sic

TIZEDIK PA.

rantsolat.

Ne kívánnjad Felebarátodnak feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, semmiét a' miövé.

Mitsoda ez?

Felelet.

Félnünk és szeretnünk kell az Istent, hog' felebarátunktól az ő feleségét, háza-népét, avagy barmát el ne hitelsük, el-vonnyuk avag' el-tsalogassuk, hanem inkább az ő legyűök hogy ő vála meg-maradgyanak, és tisztékben el-járjanak.

Mit szöll az Isten mind e' Parantsolatok felel?

Felelet:

Imigy

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./

D F C E M

Sic dicit Exod: 20.

EGo sum Domi-
nus Deus tuus,
fortis zelotes, visi-
tans iniquitatē Pa-
trum in filios, in ter-
tiam & quartam ge-
nerationem eorū
qui oderunt me. Et
faciens misericor-
diam in millia his,
qui diligunt me, &
custodiunt præce-
pta mea.

Quid hoc sibi vult?

Responſio:

*Deus minatur pœnā
omnibus, qui ista præ-
cepta trāſgrediuntur.
Debemus itaq; expa-
vescere & timere i-
ram Dei, & nihil con-
tra hujusmodi præce-
pta facere.*

Rur.

Imigy szoli:

EN vagyok az Ur a te
Istened, erős beszédű
álló Isten, az ki az én tisz-
telességemet másbá el nem
szenvedhetem; ki meg-
látogatom az Atyáknak
álmóságát harmad és ne-
gyed iziglen, azokban az
kik engemet gyűlölnék:
Es irgalmaságot tseleke-
szem nagy sok ezeriglen,
azokban az kik engemet
félnek, és az én parantsol-
latimat meg-tartják.

Mitsoda ez?

Felelet:

Az Isten büntetéssel
fenyeget mindeneket,
a' kik e' parantsolatok
ellen vétkeznek. En-
nek-otért félünk
kell az ő haragjától, és
e' parantsolatok ellen
ne vétkezzünk.

Aján-

P R Œ C E P T A.

*Rurſus promittit etiā
ſuam gratiā & omnia
bona, omnibus qui mā-
data eiſ obſervant.
Meritū igitur debem'
nos Deum diligere, &
illi conſidere, & juxta
mandata eiſ omnem
noſtram vitam ſedulo
ac diligenter inſtitue-
re.*

Ajánlya pedig ké-
gyelmét és minden-
jot, mindeneknek, az
kik e' parantsolatokat
meg-tartják. Szeret-
sük azért Őtet, bizzuk
Ő benne, és az Ő pa-
rantsolattya tzerint
Ő ömest éllyünk.

SSSS

QUO PACTO

Pædagogi ſuos
pueros Symbolum
Apoſtolicum ſimpli-
ciſſimè docere de-
beant.

ARTICULUS
primus, de Cre-
atione.

Cre-

Az Hitről.

*Miképpen a' Tſeledes
ember az ő Háza népé-
nek egyigyű-képpen
azt elibe ad-
gya.*

ELSŐ ARTICULUS.
A' Tereantél-
ről.

Hi-

SYMBOLUM

Credo in Deum
Patrem, Omni-
potentem, creato-
rem caeli & terrae.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Credo quod DEUS
creavit me unā cum
omnibus creaturis:
Quod corpus & ani-
mam, oculos, aures &
omnia membra, ratio-
nem & omnes sensus
mibi dedit, & adhuc
sustentat: Adhuc quod
vestes & calceos, cibū
ac potum, domum, uxō-
rem, liberos, agros ju-
menta, & omnia bona,
cum omnibus vitā ne-
cessariis, copiose quoti-
die largitur: Me con-
tra, omnia pericula,
protegit & ab omnib⁹
malis liberat & custo-
di-

Hiszek egy Istenben,
mindenhato Atyá-
ban, Mennyeck és Földnek
teremtőjében.

Mitsoda ez?

Felelet:

Hiszē hogy az Isten
teremtett engemet,
minden teremtet álla-
tokkal egyetemben éa-
nékem testet, lelket,
szőmet, fület, és min-
dē tagokat, okoságot
és minden érzékensé-
get adot, és most is tá-
plállya. Ehez ruhát, sa-
rut, ételt, italt, házat és
udvart, feleséget és
gyermeket, szántó föl-
det, barmot, és mindē
jót ad: minden szűk se-
ges dolgokkal ez test-
nek és életnek táplá-
lására bőségesen na-
ponként meg látogat:
Mindē-veszedelem el-

APOSTOLICUM

diat: Et haec omnia ex
mera sua paterna &
divina bonitate & mi-
sericordia, sine ullis
meis meritis aut ulla
dignitate: pro quibus
omnibus illi gratias a-
gere, pleno ore laudem
tribuere, inservire,
obsequi merito debeo,
hoc certissime verū est

len meg, oltalmaz, és
mindē gonosz eset el-
len meg-öriz és vezérel, és
mind ezeket csak az Ő I-
steni és Atyai kegyelmes jó
vólrából, minden érde-
mē avagy méltóságom ki-
vül, kikert én Ő neki hálá-
adással, dicsir ettel, szolgál-
lattal, és engedelem tar-
tozom. Ez bizonyában hū
beszéd.

ARTICULUS
Secundus, de Re-
demptione.

Et in Jesum Chri-
stum filium ejus
unicum Dominum
nostrum, qui cōce-
ptus est de Spiritu
Sācto, natus ex Ma-
ria Virgine, Passus
sub Pontio Pilato,
crucifixus mortuus
& sepultus, descen-
dit

MASODIK ARTICU-
lus, A' Meg-vál-
tásról.

Es a' Jesus Christus
ban, ō edgyetlen-egy Fiá-
ban, mi Urunkban, ki fo-
gontaték szent Lélekiöl,
születék Szűz Mária-
tol, kénzaték Pontius Pi-
látusnak alatta, meg fe-
szítették, meg-hala, és
el temettetéek, szálla po-
kolra, harmad napon
há-

SYMBOLUM

dit ad inferna, ter-
tia die resurrexit à
mortuis, ascendit
ad coelos, sedet ad
dextram DEI Pa-
tris omnipotentis,
Inde venturus est
judicare vivos &
mortuos,

halottaiból feltámadá-
s, méne mennyegbe, ül az
mindenható Atya Isten-
nek jobján, onnat lesz az
el-jövendo ítélni ele-
veneket és hól-
tokat.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Credo quod Jesus
Christus verus Deus
à Patre ante secula ge-
mitus, id est, verus ho-
mo natus ex Maria
virgine, sit meus Do-
minus, qui me perditum
& damnatum homi-
nem redemit, & ab o-
mnib' peccatis, à mor-
te & potestate Sathane
liberavit, non quidem
auro & argento, sed
suo sancto ac pretioso
san.

Mitsoda ez?

Felelet:

Hiszem hogy a' Jesus
Christus, ki igaz Isten,
az Atyától öröktől szá-
letet, és igaz ember is
a' szűz Máriától szüle-
tet, légye én Uram, ki-
engemet el-vesztet és
el-kárhozott ember,
meg váltott, magájéva
tőt és nyert, és mindē
bűntől, a' haláltól, és
az Ördögnek birodal-
mától, nem arannyal
avagy ezüsttel, hanem
az Ő szét és drágalátos

APOSTOLICUM

sanguine suaq; imme-
rità passione & morte:
Ut ego esset proprie
suus, & in suo regno
sub ipso viverē, ac li-
beraliter servirem, in
perpetua justitia &
innocentia, perinde ac
ipse à morte surrexit,
vivit & regnat in æ-
ternum. Hoc certis-
sime verum
est.

vérevel, és az Ő ártatlá-
kin-szenvedésével és
halálával, hog'en Ő tú-
lajdona legyenek, és az Ő
országában Ő általa él-
lyek, és Ő nékie szol-
gallyak, örökké való
igasságba, ártatlanság-
ban, és boldogságba a'
miképpen Ő fel-táma-
dot halottaiból, él és
uralkodik mind örökké.
Ez bizonyában hűbeszed.

ARTICULUS

Tertius, de San-
ctificatione.

Credo in Spiritū
Sanctum, sanctam
Ecclesiam Catho-
licam, Sanctorum
comunione, re-
missionem peccato-
rum, carnis resurre-
ctionem & vitam
æternam. Amen.

Quid hoc sibi vult?

Resp-

HARMADIK ARTI-
culus, A' meg-sze-
telésről.

Hiszek Szent Lélek-
ben; Keresztyén Anya-
szentegyházat; Sze-
teknek edgyességét; Bű-
nöknek bocsánattját; Test-
nek feltámadását; És az
örök életet, Amen.

Mitsoda ez;

Fele:

SYMBOLUM

Responsio:

*Credo me propriis
rationis mea viribus
Jesu Christo Domino
inconfidere, aut ad eum
accedere, nullo modo
posse: Sed spiritus san-
ctus per Evangelium
me vocavit, suis donis
illuminavit, recte fide
sanctificavit & conser-
vavit: Quemadmodum
solet totam Ecclesiam
in terra vocare, con-
gregare, illuminare
sanctificare, & in Jesu
Christo per recta mu-
nicam fidem conserva-
re: In qua Ecclesia mi-
hi & omnibus Christia-
nis omnia peccata quo-
tidie benigne remittit
& nos omnes in extre-
mo die à morte resuscitabit, mihi & omnibus*

in

Felelet

Hiszem hogy az Je-
sus Christusba az én.
Uramba, én tulajdon
okótságóbol avagy e-
rőmből nem hihetek,
vagy ő hozzája né me-
hetek: Hanem a' Szent
Lélek hívot engemet
az Evangeliū által, az
ő ajándékival meg-
világosított, igaz hitben
meg-szentelt és tartot
az miképpen az egész
Keresztyénseget e' föld-
dön hija, gyűjti, világo-
sítja, szenteli, és a' Je-
sus Christusban meg-
tartya eg' igaz hitben:
Melly Keresztyén seg-
ben ő énnéké és min-
den hiveknek napon-
ként minden bűnökét
gazdagon megbötsát-
tya, es az utolsó napō
engemet és minden

APOSTOLICUM

*in Christum credenti-
bus, vitam aeternam
daturus. Hoc certis-
sime verum
est.*

hólrakat fel-támaszt,
és énnékema' Christus-
ban való hivekkel e-
gyetemben, meg-ad-
gya az örök életet. Ez bi-
zonyában hű beszéd.

QUO PACTO
Pædagogii suos
pueros Orationem
Dominicam simplicif-
sime docere debe-
ant.

A' Mi Atyánkról.
Miképpen a' Tselédes
ember az ő háza népé-
nek egyiggyű-képpen
azt eleibe ad-
gya.

Pater noster, qui
es in Coelis.
Quid hoc sibi vult?
Responsio:

*Deus amentur nos
ac prafatiuncula in-
vitat, ut verè creda-
mus eum nostrum ve-
rum Patrē, nosq; ejus
veros filios esse, ut eo*

Mi Atyánk, ki vagy
mennyegeben.
Mitsoda ez?

Felelet:

Ezzel az Isten akar
minket inteni, hogy
hidgyuk őtet lenni mi-
igaz Atyánknak, és
minket lenni ő igaz fi-
ainak, hogy mi őtet

607a

B

piza-

ORATIO

confidentius plenâ fiduciâ oremus, quemadmodû videmus liberos certa fiducia aliquid à parentibus suis rogare

bizvást és tellyes reménséggel kérjük, mint szerelmes fiak az Ő szerető Attyókat.

PRIMA

Petitio.

Sanctificetur nomen tuum

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Nomen Dei per se quidem sanctum est, verûm nos oram' hac petitione, ut apud nos quoq; sanctificetur.

Qua ratione fit illud? Responsio:

Cum verbû DEI purè & sincerè docetur & nos secundum illud ut Filios DEI decet pie vivimus, in quo adju-

Első Kérés.

Meg-szenteltesse kéte neved.

Mitsoda ez?

Felelet:

Istének neve bizonyára Ő magabán száde könyörgünk e Kérésben, hogy mi-is aztartsuk.

Miképpen lesz en az meg? Felelet:

Holott az Istenac igéje risztán és igazán hirdettetik, és mi-szentül, mint Isten fiaihoz illik, ahoz képest élünk, erre segél

DOMINICA

vanos mi Pater, qui es in caelis. Qui verò aliter docet vel vivit, quâ verbum DEI, ille nomen DEI inter nos prophanat. Ne autem hoc accidat, tu provide mi Pater celestis.

SECUNDA

Petitio.

Adveniat regnum tuum.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Regnum DEI venit etiâ per se sine nostra oratione. Sed petimus hac precatone, ut ad nos quoque perveniat

Qua ratione fit illud? Responsio:

Cum Pater celestis dat nobis suum sanctû Spi-

minket mi mennyei sz. Atyánk. A' ki penig különbent tanit, avag' él, hog nem mint az Istének igéje parancsollya, ez rutéttya kördötünk az Istennek szent nevét, kitől őriz minket mi mennyei szent Atyánk.

Második Kérés.

res.

Jöjön. el te Országod Mitsoda ez?

Felelet:

Istének Orsága eljő Ő magától a' mi kérésünk nélkülis: de mi könyörgünk ez Kérésben, hogy mi hozzánk-is jöjön.

Miképpen lesz en az meg? Felelet:

Holott a' Mennyei Atya az Ő Sz Leleké

Bz

mi-

O R A T I O

*Spiritum, ut suo sancto
verboper suam grati-
am credamus, ac pie
hic temporalem, illic
aternam vitam
agamus.*

T E R T I A

Petitio.

*Fiat voluntas tua
sicut in caelo & in
terra.*

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

*Bona ac misericors
Dei voluntas sit quoq;
per se, sine nostra ora-
tione: Sed rogamus
hac petitione, ut etiam
fiat apud nos in cordi-
bus nostris.*

Qua ratione fit i-
tud? Responsio:

*Cum Deus frangit ac
impedit omne malum*

con-

minékünk adgya, hog-
mi az Ő szent igejének
az Ő kegyelmessége
által hidgyünk, és Istē
szerint éllyünk, itt ez Vi-
lágban ideig, a' más világ-
bápenig mind örökké.

Harmadik Ké-

rés.

*Légyen te akaratod, mi-
képpen Menyben, azon-
képpen itt e' Földön-is.*

Mitsoda ez?

Felelet:

Istēnek jó és kegyel-
mes akarattya meg lé-
szen a' mi kérésünk-
nélkül-is, de könyör-
günk e' Kérésben, hog-
mi nálunk is meg lé-
gyen.

*Miképpen lesz en ez
meg? Felelet:*

Holott az Isten min-
den gonosz tanátsot
és

D O M I N I C A

*consilium & volunta-
tem, qua nobis nomen
Dei non sanctificent,
Regnumq; ejus ad nos
pervenire non sinant,
ut est Diaboli, mundi
& carnis nostra volū-
tas: Deinde cum con-
fortat & cōservat nos
firmiter in suo verbo
& fide usque ad finem
vitae nostrae: hac est sua
misericors & bona
voluntas.*

Q U A R T A

Petitio.

*Panem nostrum
quotidianum da
nobis hodie.*

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

*Deus dat quidem
omnibus panem quoti-
dianum, quamvis non
petamus, etiam malis
ho-*

és igyekezetet meg-
rőt, és szédét, mellyek
nénkünk Istēnek nevét
nem szentelik, és az Ő
Országát hozzánk jö-
ni nem hadgyák. Az
minémű az Őrdögnek
e' világnak, és a' mi te-
stünknek akarattya:
Hanē erőssét és kemé-
nyen meg tart minket
igéjében és a' hitben,
mind végünkig. Ez az
Ő kegyelmes jó aka-
rattya.

Negyedik Ké-

rés.

*Mi minden-napi ke-
nyerünket adgyad né-
künk ma.*

Mitsoda ez?

Felelet:

Isten ad mindēnapi
kenyeret a' kérésünk
nélkül-is minden go-
nosz embernek: De

B 3

kő-

ORATIO

hominib': Sed nos precamur hac petitione, ut cognoscamus hoc atque ita panē nostrum quotidianū cū gratiarū actione accipiamus

Quid autē significat panis quotidianus? Resp:

Significat omne, quod ad vitam nostram necessitatem ac sustentationē pertinet, veluti: Cibū, potum, vestes, calceos, domum, arcam, agros, pecudes, pecuniā, divitiās, probam cōjugem, probos liberos, probos servos, probum ac fidū magistratū, bonū reipublica statū, commodam aeris temporem, pacem, sanitatem, modestiam, honorē, bonos amicos, fidos vicinos, & id genus alia.

könyörgünk e'kérésbē, hogy minékünk megismérnünk adgya, és hála adással elvevünk a' mi mindennapi kenyérünket.

Mi mondatik tehát mindennapi Kenyérnek?

Felelet:

Mindē a' mi a' testnek táplálására és szük segére való, úgy mint: Etel, ital ruházat, szállás, ház, udvar, szántó föld, barom, pénz, marha, jámbor házas-társ, jámbor gyermekek, jámbor tseléd, jámbor és hű Uraság, jó birodalom, jó idő, jó béke, jó egészség, jó mértékletesség, jó barátok, jó szomszédok, és ezekhez hasonló dolgok.

ötö.

DOMINICA

QUINTA

Petitio.

Et dimitte nobis debita nostra; sicut & nos dimittimus debitoribus nostris Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Petimus hac prece ut Pater cælestis velit spectare peccata nostra atq; ita istorsüre-missionē nobis denegare (Quandoquidē nullis rebus, quas petimus digni sumus, nec quicquam mereri possim⁹) sed ut velit nobis sua gratia largiri omnia: quia quotidie multifarie peccamus, & nihil nisi pœnam mere-mur: tunc nos quidem vicissim ex corde condonabimus iis, à quib⁹

B 4

in

Eötödik Kérés

rés

Es bocsásd meg nekünk a' mi vétkeinket, miképpen mi is meg bocsátunk ellenünk vétetteknek.

Mitsoda ez?

Felelet:

Könyörgünk e'Kérésben, hogy a' Mennyei Atya ne nézze a' mi bűneinket, és azért ily kérésünket meg ne tagadgya. Mert ezek közül edgyikre sem vagyunk méltók, a' kiket kérünk, nem is érdemlettük azt, hanem mind ezeket az ökegyelméből engedgye, mert mi naponként sokat vétünk, és méltán mind csak bűntetést érdemlünk: mi is viszontag azoknak a' kik min ker meg bántottak vellyes sziből meg-bocsátunk, és ö-

O R A T I O

in nos peccatum est, illisq; libenter beneficiemus.

S E X T A

Petitio.

Et ne nos inducas in tentationem.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Deus quidem neminem tentat: Sed tamē petimus hac petitione, ut ipse nos custodiat & cōservet, ne Sathanas mundus & caro nostra nobis imponant & nos à recta fide ad superstitionem, desperationē atq; alia gravia scelera & flagitia se ducāt: Et ut maximē ejus moditētionib; solitemur, ne succubamus, sed ut tandem vincamus ac triumphemus.

Sep.

Őrőmest jól térszünk azokkal, a' kik mi ellenünk vétettének.

Hatodik Kérés.

Es ne vigy minket kísértetbe.

Mitsoda ez?

Felelet:

Isten bizonyára senkit meg nem kísért, de könyörgünk e' Kérésben, hog' Isten minket meg őrizzön és megtartsion, hogy minket az őrdög, a' világ, és a' mi testünk meg ne tsallyon, se el ne tévelyítsen, hitetlenségbe kétség esésbe, és egyéb nag' szégyenbe, és fertelmessegekbe. Es ha mi effélék től meg-háboréttatnánk, hogy mi odazonálral utollyára győzedelmek legyünk, és mind ezeket meg-halladgyuk.

Hete.

D O M I N I C A.

S E P T I M A

Petitio.

Sed libera nos à malo.

Quid hoc sibi vult?

Responsio.

Oramus hac prece, tanquam summam, ut Pater noster qui in cælis est, liberet nos ab omnibus malis ac periculis, corporis & anime honorū & honorū: Et ut tandē cum hora mortis venerit, felicē vitæ exitū largiatur, nosq; pro sua gratuita bonitate, ex hac miseriarum valle ad se in cælum recipiat. A M E N.

Quid hoc sibi vult?

Responsio:

Ut ego sim certus, ejusmodi petitiones à

PA-

Hetedik Kérés.

rés.

De sabadits meg minket a' gonosztul.

Mitsoda ez?

Felelet:

Könyörgünk e' Kérésben, ugy mint egy summában, hog' minket a' mennyei Sz. Atya minden testi és leiki gonosztul, jóságukat és tisztességüket nyavalától meg szabadsítsó, és végezetre mikoron a' mi utolsó órátskánk eljövend, idvösséges ki-múlást engedgye, és kegyelmesen e' siralomnak völgyéből vegye minket ő hozzája meňyégbe.

A M E N.

Mitsoda ez? Felelet:

Hogy én bizonyos legyek, e' Kérések kel-

B s

le-

DE SACRAMENTO

Patre nostro caelesti esse acceptas atq; ex-auditus. Quia ipse nobis mandavit, ut ad istum modum oremus, promisitq; se nos ex-auditurus esse. Amen. Amen. id quod significat, certe, certe hoc debent ita evenire.

lemeteiek a mennyei Sz. Atyának, és meghalgattattak, mert ō maga parátsolta, hogy ekképpen — imádkozunk, és megígérte, hog' minket meg akar halgatni. Amen, Amē. annyit térszen, mint ugy, valóban így kell meg-lenni.

QUO PACTO
Pedagogi suos pueros Sacramentu Baptismi simplici sine docere debent.

A' Sz. Kereszttségnek Sacramentomároi. *Miképpen a' Tselédes ember az. ō Háza-népének egyigyképpen az eleibe adgya.*

PRIMUM.
Quid est Baptismus?
Responso:

Előszőr.
Mitsoda a' Kereszttség?
Felelet:

Baptif-

A Ke-

BAPTISMI.

Baptismus nō est simpliciter aqua, sed quā sit divino mandato inclusa, & verbo DEI comprehensa.

A' Kereszttség nem tsak puf; ta viz. hanem Istennek parantsolat-tyában és igéjében bérekesztett és bé-fog-lalt viz.

Quod igitur est tale verbum Dei?

Mellyik az Istennek igéje? Fe-lelet:

Responso:
Ubi Dominus noster JESUS CHRISTUS dicit Matthai ultimo: Eun-tes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti.

A' hol Christus Urunk azt mondgya Sz. Máthénak u-rolfo részében: *Mennye-tek el mind e' széles vilá-gra. Tanítsatok minden népeket, és kereszteljé-tek őket, Atyának, Fiúnak és Sz. Léleknek nevében.*

SECUNDUM

Quid prestat aut con-fert Baptismus?
Responso:
Operatur condonatio-

Másodszor.
Mit ad avagy használ az Kereszttség?
Felelet:
Bűnöknek botsá.

nem

ad

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314. ig. j. /

DE SACRAMENTO

nem peccatorum, liberat à morte & Diabolo & donat aternam beatitudinē omnibus qui credūt hoc, quod verba & promissiones divina pollicentur.

Qua sunt illa verba & promissiones divina?

Responſio:

Ubi Dominus noſter Jeſus Chriſtus dicit Marci ultimo: Qui crediderit, & Baptizatus fuerit, ſalvus erit: Qui verò non crediderit, condemnabitur.

TERTIUM.

Qui poteſt aqua tam magnas res efficere?

Reſp:

nator ſzerez, haláltul és ōrdōgtúl ſzabadit, és adgya az ōrök időſſeget, mindeneknek kik azt hiſzik, az mit az Iſtennek igéje és igéreti ſzolnak.

Meltyek tehát Iſtennek ilyen Igéi és igéreti?

Felelet?

A'hol Chriſtus Urūk azt mondgya ſz. Márknak utolſo réſzében: A' ki hiſzen és megkeresztelkedik, idvözül; A' ki pedig nem hiſzen el-kárhozik.

Harmadſzor.

Miképpen tselekedhetik az víz illy dolgokat?

Fele-

BAPTISMI.

Reſponſio

Aqua procul dubio non efficit: Sed verbū Dei juxta aquam, & una cum aqua, & fides qua tali verbo Dei in aqua credit: Quia aqua ſine verbo Dei eſt ſimpliciter aqua, & nō Baptiſmus: ſed ſi verbum Dei adjicitur, eſt Baptiſmus, hoc eſt ſalutaris aque vitæ, per lavacrū regeneratiōnis in Spiritu Sancto: Sicut Paulus ait ad Titum tertio capite:

Sed ſecundum ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit, per lavacrum regeneratiōnis Spiritu Sancti, quem effudit in nos opulēter per Jeſum Chri-

Felelet:

Nem a' viz tselekōſzi, hanem az Iſtennek igéje, melly a' viz mellett és a' vízzel edgyüt vagyon, és a' hit ki Iſtennek a' vízben való illy igéjében bizik. Mert Iſtennek igéje kívül az víz tsupa és puſzta víz és nem keresztſég, de Iſtennek igéjével keresztſég, az az, kegyelemmel gazdagságos vize az életnek, és az újonnā való ſzületésnek fürödője a' Sz. Lélekben, a' mint Sz. Pál mondgya, Tit. 3. Az újonnā való ſzületésnek fürödője által, és az Sz. Léleknek meg-újítása által, kit mireánk gazdagon ki öntött a' mi idvözitőnk a' Jeſus Chriſtus által.

DESACRAMENTO

Christum Salvatorem nostrum, ut iustificati illius gratia hæredes efficiemur, juxta speciem vitæ æternæ indubitatus sermo,

által, hogy annak kegyelméből meg igazittatván az örök életnek örökösé legyünk, az reménység szerint. Ez bizonyában, hű beszéd.

QUARTUM. Quid significat autem ista in aquam immersio?

Negyedszer. Mit jegyez tehát a vízzel való keresztes?

Responsio: Significat quod vetus Adam debet subinde per mortificationem ac penitentiam in nobis submergi & extinguī cum omnibus peccatis, & malis concupiscentiis, atque rursus quotidie emergere ac resurgere novus homo qui in sanctitate & iustitia coram Deo vivat in æternum. Ubi

Felelet: Azt jedzi, hogy az ő Adam mi beűnk naponként való szánás bánás és poenitentia, tartás által megfojtásék, és meghallyon, minden bűnökkel és gonosz kévénságokkal egyetemben: és vilzont naponként elő-jöjdn. és tasmadgyon új ember. az ki szentségben es igazságban. Isten előtt ellyen mind örök-ké: Hol-

ALTARIS.

Ubi hoc scriptum est?

Hol nagyon ez megírva?

Responsio: Sanctus Paulus ad Romanos sexto dicit: Sepulti igitur sumus una cum Christo per Baptismum in mortem, ut quemadmodum exiit Christus ex mortuis per gloriam Patris. Ita & nos in novitate vitæ ambulemus.

Felelet: Sz. Pál a Romabélieknek írta levelének hatodik részében, így szól: Mi a Christussal egyetembe a keresztes által eltemertettünk az halálban, hogy az miképp a Christus halottaiból fel-támasztatott az Atyának dicsősége által, azon képpen mi is új életben járjunk.

QUO PACTO Pædagogus suos pueros Sacramentum altaris simpliciter docere debent?

Az Ur-Vatsorájáról. Miképpen a Tselédes ember az ő Háza népének egy-egy képpen az ő aleiké adgya

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./

DE SACRAMANTO

Quid est sacramentum Altaris?

Responsio:

Sacramentum Altaris est verū corpus & verus sanguis Domini nostri Jesu Christi, sub Pane & Vino, nobis Christianis ad mādūcandū ac bibendum ab ipso Christo institutū

Ubi hoc scriptum est?

Responsio:

Sic scribunt Sancti Evangelista: Mattheus, Marcus, Lucas, & Sanctus Paulus,

Dominus noster Jesus Christus, in ea nocte qua traditus est accepit panem, & postquam

*Mitsoda az Ur-Va-
tsorája?*

Felelet:

A' mi Urunk Jesus Christusnak valóságos teste és vére, a Kenyér és Bor alatt nekünk Keresztyéneknek ennünk és inunk; Ő magátol Christustól rendeltetett.

*Hol vagy on ez meg-
irva?*

Felelet:

Igy irnak a Sz. Evangelisták: Szent Máthé, Szent Márk, Szent Lukács, és Szent Pál.

A' mi Urunk Jesus Christus, azon estszakán, a mellyen el árulták, vévé a Kenyeret, meg áldá, meg-szegé, és
az Ő

ALTARIS.

gratias egisset, fregit & dedit discipulis suis, dicens: Accipite, comedite, hoc est Corp^{us} meū, quod pro vobis datum: Hoc facite in mei comemorationem.

Similiter & postquam cœnavit, accepto Calice, cum gratias egisset, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic Calix novum testamentum est in meo sanguine, qui pro vobis effunditur in remissionem peccatorum, Hoc facite, quotiescunq; biberitis, in mei comemorationem.

az Ő Tanítványinak adá, ezt mondván: Vegyétek, Egyétek ez az én testem, ki ti érettek adatik, ezt tselekedgyétek az én emlékezetemre.

Hasonlitos-képpen mikoron vátsoráltak volna, vévé a pohárt és hálatat adván, Ő nekik adá, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan, Ez Pohár Uj Testamentom én véremben, ki ti érettek és sokakért ki ontatik, bűnöknek bocsánatnyará, Ezt tselekedgyétek valamennyiszor vándgyatok az én emlékezetemre.

Quid

C

Mit

DESACRAMENTO

Quid verò prodest sic comedisse & bibisse?

Responsio: Id indicant nobis hac verba: Pro vobis datur & effunditur in remissionem peccatorum. Nempè quòd nobis in Sacramento condonatio, peccatorum vita & justitia per hec verba tribuuntur. Vbi enim remissio peccatorum est, ibi est & vita & justitia.

Quid potest corporalis manducatio tam magnum quid efficere?

Responsio: Manducare ac bibere equidem non efficiunt, sed illa verba que hic

Mit használt tehát eféle Etel és Itál? Felelet.

Azt mutatják nekünk imez igék: Ti érottetek adatott és ki-ontatott, bűnöknek bocsánatjára. Tudni illik hog' nekünk az Ur Vatsorájában bűneinknek bocsánattya, élet és idvétség, adatik ez igék által. Mert a' hol bűnöknek bocsánattya, vagyon, ott vagyon az élet és idvétség-is.

A' testi étel és ital miképen tselekedhetik illy nagy dolgokat?

Felelet: Az étel és ital azt neselekeszi, hanem az igék, mellyek ott állanak,

ALTARIS.

hic stant: Pro vobis datur & effunditur in remissionem peccatorum. Quae verba sunt circa corporale hujus cibi & potus participationem tanquam caput & summa in Sacramento: Et qui fides his verbis, ille habet, quod dicunt ac sonant, nempe, Remissionem peccatorum

Quis autem utitur hoc Sacramento dignè?

Responsio: Jejunare & Corpus suum preparare, est quidem bona & externa disciplina: At ille est vere dignus, ac probè paratus, qui habet fidem in hac verba: Pro

nak: Ti érettetek adatot, és ki-ontatott, bűnöknek bocsánatjára. Mel' igék a' testi étel és ital mellett vadnak, mint a' legfőbb dolog e Sacramentomban, és a' ki ez igéknek hiszen, az megnyerte azt a' mit szólnak, és a' mit mondának, tudni illik: Bűnöknek bocsánattját.

Kicsoda vésti tehát méltán az Ur Vatsoráját?

Felelet: Bőstólni és test szerint magát készíteni; ug' vagyon, szép külső rend-tartás: de az ember igazán méltó és jól készült, a' ki hiszen ez igéknek; Ti érette-

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314. ig. j. /

PRÆCATIO

Pro vobis datur & effunditur in remissionem peccatorū. *Qui verò his verbis nō credit aut dubitat, ille est indignus ac imparat'. Quia hoc verbum Pro vobis, requirit omninò corda credentia.*

tek adatott és ki-ontatott bűnöknek bocsánattýára: A' ki pedig ez Igéknek nem hiszen, avagy kételkedik, ez méltatlan és kézületlen. Mert az Ige; (Ti érettek) valóban, hívő szívet kíván.

QUO PACTO Pædagogii suos pueros formas benedictionis, unā manè, alterā vesperi dicendā, simplicissimè docere debeant.

Mtkeppen tanítsa az Tseledes ember az ő Háza-népét, Reggeli és Estvéli Imádságra.

Manè

Reg-

MATUTINA

Manè, cum surgis è lecto, signabis te signo sanctæ crucis, dicens:

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen,

Deinde innitens genibus vel stans dicas Symbolum & Orationē Dominicam. Si vis potes & hanc præcatiunculam addere.

Gratias ago tibi, mi Pater cœlestis, per Jesum Christum filium tuum dilectum, quòd me hac nocte ab omnibus incommodis ac periculis conserva- sti: Oro te, ut velis me hac die quoque con-

Reggel mikor ágyad- ból fel-kelsz, meg-je- gyezd magadat a' I;ent Keresztnek jelével, ezt mōdván: *Atyának, Fiú- nak, és Sz. Léleknek ne- vében, Amen.*

Ez után térden avag' fen-álván, mond el az *Credot* és a' *Mi Atyán- kot*, ha akarod ez kis *Imádságot* is hozzája mondhatod,

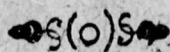
*H*alákat adok tenéked én mennyei szerel- mes szent Atyám, az *Jes- sus Christus te szerelmes szent Fiad által, hogy en- gemet ez éjel minden- kártul és veszedelemtül meg őriztél; Es kérlek té- gedet, hogy ez mai nap- is engemet meg-őriz bűn- től*

10

P R A E C A T I O

conservare a peccato, & omnibus malis, ut tibi omnia mea fida, atq; ad opera tua beneplaceant. Quia ego meum corpus & animam, a omnia in manus tuas committo. Tuus sanctus Angelus sit mecum ne diabolus ullum jus in me reperiat, Amen.

Postea alacriter ad studia tua accedendum.

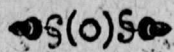
V E S P E R I.

Cum confers te cubitum signabis te signo sanctae Crucis, dicens:

In

től és minden gonosztól, hogy minden tselekedet és teljes életem tenéked kedves és kellemetes legyen. Mert én ajánlom magamat, testemet, és lelkemet, és mindenemet te szent kezeidben, az te szent Angyalod legyen én velem, hogy az ördög semmi hatalmat ne vegyen én rajtam, Amen.

Ez után vigan kezgydolgozhoz.

Estvéli Imádság.

Estve mikor le-fekünni még, meg-jegyezd magadat a' szent Kerelztnek jelével, Ezt mondván:

Atyá-

V E S P E R T I N A.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Atyának, Fiának és Szent Léleknek nevében Amen

Deinde innitens genibus vel stans dicas Symbolum, & Orationem Dominicam. Si vis potes & hanc precationunculam addere.

Ez után térden avágfen álván mond el az Credot, és a' Mi-Atyánkot: Ha akarod ez kis Imádságot is hozzája mondhatod.

Gratias ago tibi, mi Pater coelestis, per Jesum Christum filium tuum dilectum, quod me hac die gratuita misericordia custodivisti: Oro te ut velis mihi condonare omnia peccata mea quae injuste perpetravi, velisq; me hac nocte tuâ gratiâ benignè conservare.

Quia

Halakat adok tenéked én Mennyei szerelmes szent Atyám, az Jesus Christus te szerelmes szent fiad által, hogy engemet ez mai nap kegyelmesen meg-öriztél. Es kérek tégedet, borsádmeg énnékem minden bűneimet, a' holhamifan tselekedtem, és ellenéd védkeztem. Es engemet ez éjel kegyelmesen meg-örizz. Mert én ajánlom

C4

lom

B E N E D I C T I O

Quia ego me meū-
q, corpus & animā.
ac omnia in manus
tuas committo Tuus
factus Angelus sit
mecum ne diabo-
lus ullum jus in
me reperiat,
Amen.

*Atq, ita tandem se-
cure & tranquille
dormiendum.*

Igy osztán fekünni
menvén, tsendesen és
jól nyugodhatol.

QUO PACTO Pædagogi suos
pueros Benedictio-
nem mentę & Gratiarum
actionem simplicissime
doctre debeant.

*Asztal-áldásra, és e-
tel után való Hálá-
adásra az Tselédes em-
ber az ő Háza-népét
miképpen tani-
ssa.*

Be-

Asz-

M E N S Æ

BENEDICTIO mensæ.

*Pueri debent com-
plicatis manibus, mo-
destiam pra se feren-
tes, ante mensam sta-
re, & dicere:*

OCuli omnium in
te sperant Do-
mine, & tu das escā
illorum in tempore
oportuno. Aperis tu
manum tuam, &
imples omne ani-
mal benedi-
ctione.

*Deinde Orationem
Dominicam cum Ora-
tione sequenti.*

Domine De^o Pa-
ter cœlestis, be-
nedic nobis & his²
donis, quæ de tua

A S Z T A L-
áldás.

Agyermekes és az
háznép egybē kultsolt
kézzel tisztelgesse az
asztal eleibe állyanak,
és ezt mondgyák:

Mindeneknek szeméi
te bñedbiznak Ur
Isten, és te ádtz eledelt
azoknak alkalmas idő-
ben. Meg-nyitod bő keze-
det, és meg-elégétesz
minden elő-állato-
kat az te áldá-
soddal.

Ez után mondgyák a²
Mi Atyánkot, és a² kö-
vetkőző Háláadást.

VR Isten mi menyeri
szerelmes szent A-
tyánk, áldgy meg minket
és ez te adományodat, ki-

lar-

Cs

ket

GRATIARUM

largitate sumpturi sumus per Jesum Christum Dominum nostrum, Amen,
ket az te bőséges jó voltadbol hozzánk vészünk a' mi Urunk Jhesus Christusnak általa, Amen.

GRATIARUM actio.

Sic quoq; post cibum sumptum debent ad eundemodum modeste complicatis manibus dicere.

Confite mini Domino quoniam bonus, quoniam in secula misericordia ejus. Qui dat escam omni carni, qui dat jumentis escam i-pforū, & pullis corvorū invocantibus eum. Non in fortitudine equi volun-ta-

E TEL U T A N
 való Háladás.

Hasonlóképpen étel urá tselekedgyenck a' gyermekek és az háznép, tisztességesē, egyben kulcsolt kézzel mondgyák:

Adgyatok hálát az Urnak, mert jó, és az ő irgalmasága örökké megmarad. Ki minden testnek eledelt ad, ki az okatlan állatoknak abrakját meg-adgya, az Hollofiaknak hozza kiáltóknak, ő néki nintsen kedve az ló-

nak

ACTIO.

tatē habebit, neq; in tibiis viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est Domino super timentes eū, & in eis qui sperant super misericordia ejus.
nak erősségében, sem gyönyörúsége valaki szarai-ban. Kedve vagyon az Urnak az őtet félőkben, és az kik az ő irgalmaságára vár-nak,

Deinde Orationem Dominicam cum oratione sequenti.

Ez után a' Mi Atyánkot mondgyák, és ez következő Háladáást.

Gratias agimus tibi Domine Deus Pater, per Jesum Christum Dominum nostrum, pro universis beneficiis tuis, qui vivis & regnas in secula seculorum, Amen.

Hálát adunk tenéked Atya Ur Isten, az mi Urunk Jhesus Christus által, minden jó teteményidért. Ki élz és uralkodol mind örökké, Amen.

☩S(H)☩

E L E

H A

ELEGANTES
quædã ex scri-
ptura Sētentiæ pro
omnibus sanctis Ordini-
bus ac st. tibus, per quas
illi tanquam lectione sui
officij & numeris ad-
moneantur.

EPISCOPIS,
Parochis & Con-
cionatoribus.

O Portet Episcopum
irreprehensibilem
esse, unius uxoris ma-
ritum, vigilantium, so-
brium, modestum, ho-
spitalem, aptum ad do-
cendum, non violentum,
non percussorem,
non turpiter lucrifera-
pidem: Sed æquum, a-
lienū à pugnis, alienū
ab avaritia, qui sua do-

mui

HAZI-TABLA.

Mellyben minden fele-
rendheli emberek némi-
pémű mondásokkal, ugy
mint tulajdon Leitzkékkel,
az ő tisztekről és hi-
vatallyokról in-
teinek

AZ PŪSPÖKÖKNEK,
Plebánusoknak, és
Prædikátoroknak.

A PŪspöknek meg-
fedhetetlennek kell
lenni, egy feleségnek
férjének, józanak, em-
berségesnek, mérték-
letesnek, gazdálkodó-
nak, a' tanításra alkal-
matosnak, ugy mint
Istennek tisztartójának:
Nem bor mellett mulatozó-
nak, nem verekedőnek, nem
undok nyereség kíváncsi-
nak: Hanem kegyesnek, nem
veszélyesnek, nem főszenek,
a' ki tulajdon házatjő módó

mui benè præsit, qui li-
beros habeat in subje-
ctione cum omni re ve-
rentia, non novitium,
Ec. Prima ad Timo-
thæum tertio, & ad
Tit. 1.

Qui debeant
auditores Epi-
scopis suis.

Dominus ordinavit
his, qui Evangelium
annunciant, Evangelio
vivere, 1. Cor. 9.

Communicet Doctores
in omnibus is, qui do-
cetur Evangelio: Ad
Galatas capite sexto.

Qui benè præsunt
presbyteri, duplici ho-
nore digni habeantur,
maximè qui laborant

in

bitja kinek engedelmes gyer-
meki legyenek minden tisz-
telességgel. Nem valami tudat-
lan ifjúnak, ki meg-tartója
légyen az hüségese igének, és
oktathat, hogy erős légye az
intérsre is az idvösséges és é-
pítő tudományok általa, és az
ellen-mondokat meg-gyöz-
hesse. 1. Tim. 3. Tit. 1.

Az Halgatók mivel tar-
toznak az ő Lelki-Pasz-
toroknak.

Az Ur ugy rendelte,
hogy a' kik az Evange-
liomot hirdetik, az
Evangeliomból éllye-
nek, 1. Cor. 9.

A'ki tanittatik az i-
géből, közöllyön az-
zal, az ki őtet tanittya,
mindé javaiból, Gal. 6.

A'kik jó móddal elől-
járó Tanítók, két-féle
tiszteletre méltoztat-
sanak: főképpen a' kik

mun-

TAB. SENT. SAC.

in verbo & doctrina. Dicit enim Scriptura: Non obligabis os Bovi trituranti. Et Dignus est operarius mercede sua. Prima ad Timotheum quinto.

Rogamus autem vos fratres, ut cognoscatis eos, qui laborant inter vos, qui praesunt vobis in Domino, & admonent vos, ut habeatis illos in summo pretio per charitatem propter opus illorum: Pacem habete cum illis, Prima ad Thessal. 5.

Obedite praepositis vestris, & credite eis: Ipsi enim vigilant pro animeb⁹ vestris quasi rationem reddituri, ut eum gaudio hoc faciant,

műkalkodnak az igében és a tanításban. Mert azt mondgya az Irás: A nyotato okornek bé ne kössed a száját. Es mélró a műkás az ő jutalmára. 1. Tim. 5

Kérünk titeket Atyámfiai, hog meg bősüll' étek azokat, a kik műkalkodnak tiközöttetek, és elöttetek járnak az Urban. és intenek titeket. Meg bősüll'yétek őket ez ő műkájokért, és béke-ségben legyetek ő vélek. 1. Tessel. 5.

Engedgyetek a ti vezéritöknek, és szó fogadok legyetek: Mert ők vigyáznak a ti lelketökért, ug' mint számot adandok; hog' azt örömmel tselekedgyék

DE OMNIB. STATUT.

Non gementes. Nam id est in utile vobis, ad Ebr eos 13. és nem foházkodással Mert az haszontalan néktek. Heb. 13.

DE MAGISTRATIBUS.

Omnia anima potest. tibus superimentibus subdita sit. Non enim est potestas nisi a DEO, Qua vero sunt potestates, a DEO ordinatae sunt. Itaq, quisquis resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistit, sibi ipsis iudicium accipient. Non enim frustra gladium gestat, nam Dei minister est, ultor ad iram ei, qui quod malum est, fecerit. Roman. 13.

VILAGI BIRODALMOKBAN VALOKROL. Minden lélek a Birodalom alá legyen vetetvén. Mert nintsen hatalom, hanem csak Istentől: a'melly Birodalma: penig vadnak Istentől rendeltettek, Eñek okáért a' ki a' hatalomságnak ellene áll, Isten rendelésének áll az ellene: a' kik penig ellene állanak, ő magoknak kárhozatot véstnek Mert nem viseli a' fegyvert heában, mivel Istennek szolgája borszú-álló a' büntetésre, azokon kik gonoszt tselekcsz- nek. Rom. 13.

Non

A' tőr:

24

TAB. SENT. SAC.

Non declinabis iudicium, nec agnoscas personam, neque accipies munera. Quia munera excacant oculos sapientum, & pervertunt verba iustorum. Justitiam justitia persequeris, Deuteronomi decimo sexto capite.

Quid subditi Magistratibus debeant.

Reddita que sunt Cesaris, Cesari, & que sunt Dei, Deo, Matth. 22. capite.

Ideoq; ex necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Ideo enim & tributa prestatis, Mini-

A' törvént soha meg ne hajtsad, és senki se mélyének ne kedvez, se ajándékot valakitől ne végy. Mert az ajándék a' Bóltseket megvakította, és elfordította az igazaknak dolgokat. Az mi igaz azt kövessed. Mofes 5. K. 16. rész.

Az alattok valokról.

Adgyátok meg az Tsászárnak, a' mi a' Tsászáré, az Istennek, a' mi az Istené. Matth. 23.

Szükség hog' engedgyetek, né tsak a' büntetésért, de a' lelki ismételért is. Mert ezokáért adót is fizettek.

Mert

DEO MNIBU. STATUT.

ministri enim Dei sunt in hoc ipsam servientes. Reddite ergo omnibus debita. cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem, Rom. decimo tertio.

Adhortor primum omnium fieri, obsecrationes, orationes, interpellationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, cum omni pietate & gravitate. Hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro DEO, 1. Tim. secundo.

Mert Istennek Szolgái kik szorgalmatosan igyekeznek. Adgyátok meg azért mindenkinek a' mivel tartoztok. Vámot a' kinek vámal tartoztok: Adót a' kinek adóval: Félelmet a' kinek félelemmel: Tiszteletet a' kinek tiszte-

lettel. Rom. 13. Intlek azért titeket, hogy mindenkinek cölötte legyenek könyörgések, imátkozások, cselezések, hálaadások mindé emberekért. A' Királyokért, és mindenekért a' kik Fejedelemségbe vadnak, hog' békeséges és tsendes életet visellyünk, minden Isteni tisztelettel és tisztességgel. 1. Tim. 2.

Ad-

D

lats-

25

T A B. S E N T. S A C.

Admone illos Principibus & Magistratibus subditos esse, &c. Tit. 3.

Subditi estote omni humanae creaturae propter Dominum, sive Regi, tanquam praecellenti, Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam quidem nocentium, laudem vero recte agentium. 1. Pet. 2.

M A R I T I S.

Viri similiter cohabitent secundum scientiam, veluti infirmioris vas mulieri, impertinentes honorem, tanquam etiam coheredes gratiae vitae, ne interruptantur preces vestrae, 1. Pet. 3.

Vi-

Ints. meg őket arra, hog' a' Fejedelmsegeknek és hatalmaságoknak alája vetessenek, &c. Tit. 3.

Engedgyetek mindē emberi rēdelésnek az Urért. Vagy a' Királynak, ugy mint feilyeb valónak, vagy a' Hadnagyoknak, ugy mint ő tőle küldettetteknek, a' gonosz révdőkön való boszszú-állásra: Dirsiretekre pedig a' Jótévdőknek. 1. Pet. 2.

A' ház as férfiaknak.

Ti férfiak lakjatok az ti feleségtekkal értelmesen, és adgyátok meg az aszszonyi-állatoknak, a' mint leg-erősebb edének, az ő tisztességét, ugy mint a' kegyelemnek életébē egyenlőképpē ő-ökösőknek, hogy meg ne háborítsanak a' tikönyörgések. 1. Pet. 3.

D E O M N I B. S T A T U T.

Viri diligite Uxores, & nescitis amarulenti adversus illas: Ad Coloss. 3.

U X O R I B U S.

Similiter uxores subdita sitis vestris viris, tanquam DOMINO: Quemadmodum Sara obedivit Abraha, Dominū illum appellans, cujus facta estis filia, dū benefacitis, & non terremini ullo pavore 1. Pet. 3.

P A R E N T I B U S.

Parentes, ne provocetis ad iram liberos vestros: Sed educetis illos per eruditionē & correptionem DOMINI, Ephes. 6.

Ti férfiak szeressétek feleségteket, és ne legyetek keserűek a' hozzájuk. Coloss. 3.

A' ház as aszszonyoknak.

Az aszszonyok engedgyenek az ő férjeknek, mint az Urnak a' miképpē Sára az Abrahamnak engedett, és hitra őtet Urának, kiknek leányi tilottetek, hogy ha jótselekedtek, és rettegők nem, léstek. 1. Pet. 3.

A' Szüléknek.

Ti atyák a' rigyermektöket haragra ne ingerlyétek, hogy vadak ne legyenek: hanem nevellyétek fel őket az Urhoz való oktatásban és intésben. Ephes. 6.

L1-

D2

A2

26

T A B. S E N T. S A C.

LIBERIS.

Fily. obedite Paren-
tibus vestris in DO-
MINO. Nam id est ju-
stum. Honora Patrem
tuum & Matrem tuam:
Quod est preceptum
primum in promissio-
ne: ut benedictus sit, &
sis longævus in terra.
Ephes. 6.

S E R V I S, A N-
cillis, Mercenariis,
& cæteris ad labo-
rem conductis.

Servi, obedite iis qui
Domini sunt juxta car-
nem, cum timore ac
tremore, cum simplici-
tate cordis vestris, tan-
quam Christo: Non
ad oculum servientes,
veluti hominibus pla-
cere studentes, sed tan-
quam

A' gyermekeknek.

Ti gyermekek enge-
delmesek legyetek a ti
Szüléiteknek az Urbá-
mert ez méltó. Tisztel-
lyed atyádat és anyá-
dat, ez az első parátso-
lat a' kinek ígéreti va-
gyon, tudni illik, hogy
néked jól legyen dol-
god, és nyomos légy e'
földön. Ephes. 6.

A' Szolgáknak, Szolgá-
lónak, Béréseknek
és Munkások-
nak.

Ti szolgák legyetek
engedelmesek uratok-
nak, félclemel és
rettegéssel, a' ti szive-
teknek egyigylégébē
mint a' Christusnak né-
csak szē látomást való
szolgálat, úgy mint
embereknek kedves-
kő-

D E O M N I B. S T A T U T.

quam servi Christi fa-
cientes, quæ vult De-
us, ex animo, cum be-
nevolentia servientes
Domino, non homini-
bus: illud scientes,
quod unusquisq; quod
fecerit boni, hoc repor-
tabit à Deo. sive servus
fuerit sive liber. Ad
Ephesios sexto, & Co-
lossenses tertio.

P A T R I B U S F A-
milias & Matri-
bus. familias.

Et vos Domini ea-
dem facite erga illos,
remittentes minas, sci-
entes, quod & vester
ipsorum Dominus est
in cælis, nec persona
respectus est apud il-
lum. Eph. 6.

COM-

ködők, hanem mint a'
Christusnak szolgálai,
tselekedvén az Istennek
akarattját szívetekből
jó akarattal Gődollyá-
tok meg hogy az Ur-
nak, és nem emberek-
nek szolgáltok, és tud-
gyátok, hogy az mi jót
kiki mind tselekeszik,
azt vérszi el az Urrol, a-
kar szolgál s' akar íza-
bados legyen. Eph. 6.

Az gazdáknak és gaz-
da, a' szorongok-
nak.

Ti urak ti is hasonlo-
képpē tselekedgyetek
ővélek, és hadgyátok-
el a' ti fenyegetésteiket
és tudgyátok, hog' nek-
tek is uratok vagyon
menyegben, és ő elöt-
te nintsen semmi sze-
mély válogatás, Eph. 6.

D 3

Az

TAB. SENT. SAC.

COMMUNI

Juventuti.

Similiter Juniores subditi estote Senioribus, & humilitatem animi vobis infixam habete: Propterea quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Humiliamini ergo sub potēti manu DEI, ut vos exaltet cum erit opportunum. 1. Petr. 5.

VIDUIS.

Qua verè vidua est ac desolata, sperat in DEO, & perseverat in obsecrationibus nocte dieque. Porro qua in deliciis versatur, ea vivens mortua est. 1. Tim. 2.

Omni.

A' Közönséges iffiúságnak.

Ti Iffiak a' véneknek engedjvetek, és abbá mutatásatok meg az alázatoslágot. Mert Istē ellenek áll a' kevélyeknek, de az alázatosoknak kegyelmerád meg alázzátok azért magarokat Istennek hatalmas keze alá, hogy ō felmagasztalyō titeket alkalmas időben. 1. Pet. 5.

Az özvegyeknek.

A' ki valoban özveg' és egyedül hagyatott, ez az ō reménységét Istembe veti, és imátkozásokban megmarad nappal és éjel. De a' ki testi gyönyörűségekben foglaltos, élvén meg-holt. 1. Tim. 5.

Kö.

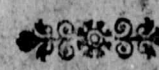
DE OMNIB. STATUT.

OMNIBUS IN Commune.

Dilige proximum tuum sicut teipsum. In hoc sermone omnia precepta summatim comprehenduntur. Ad Roman, decimotertio. Et ante omnia fiant deprecationes, pro omnibus hominibus. 1. Tim. 2. cap.

Közönségesen mindennek.

Szereffed Felebarátodat mint tenen magadat. Ez igében minden Parátsolatok vadnak befoglalva, Rō. 13. Es mindeneknek előtté imátkozzatok minden emberekért. 1. Tim. cap. 2.

Cuiq, sit in primis magnæ suæ lectio cura: Ut domus officiis sit benè recta suis, Letz kéjer ki-ki meg-tanulja, Es házat jó állapotban tartja.

28

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./